

<https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/fragments-pidruchnykiv-3kl/Ukr-mova-zzso-rum-3kl/Ukr-mova-zzso-rum-Petruk/Ukrayinska-mova-ta-chytannya-3-kl-2-chastyna.pdf> (дата звернення 03.04.2020).

4. Свінтковська С., Верготі Л., Ткаченко С., Шинкаренко Т. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. з навч. молдовською мовою закл. заг. серед. осв. (у 2-х частинах, з аудіосупроводом). Харків : Видавництво «Соняшник», 2020. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/fragments-pidruchnykiv-3kl/Ukr-mova-zzso-mold-3kl/Ukr-mova-mold-ch1-3kl.pdf> (дата звернення 03.04.2020).

Піддячий М. І.,

*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної Слов'янської Академії освіти
імені Яна-Амоса Коменського,
головний науковий співробітник відділу профільного навчання,
Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна*

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ: ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Успішна життєдіяльність особистості забезпечується шляхом неперервного розвитку у процесі навчання, виховання, формування ключових компетентностей, соціалізації, гармонізації з природою тощо. Разом з тим, добробут старшокласників зумовлений наявністю здоров'я достатнього для розвитку та продуктивного функціонування. Відповідно до статті 12 Закону України «Про освіту» на рівні профільного навчання, яке характеризується найбільшою здоров'явитратністю учнів старшої школи, маємо напрацювати шляхи системного формування ключової компетентності «Здоровий спосіб життя».

Зміцнення здоров'я молоді має стати ключовим питанням у суспільстві, адже це: 1) показник його цивілізованості; 2) критерій перспективності соціально-економічного поступу, доцільності й ефективності життєдіяльності та перспектив розвитку [2, с. 8-9]. Разом з тим, в Україні спостерігається тенденція погіршення здоров'я випускників шкіл: 1) лише 5 % є практично здоровими; 2) 40 % хронічно хворі; 3) 50 % мають морфо-функціональні відхилення; 4) біля 80 % страждають на різні нервово-психічні розлади; 5) лише 5 % юнаків допризовного віку не мають медичних протипоказань до проходження військової служби. У зв'язку з цим: 1) вивчення механізмів покращення здоров'я та шляхів його відновлення є актуальним; 2) розуміння сутності здоров'я (фізичного, психологічного, соціального й духовного) дозволить виявити філософські, культурологічні, медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціально-професійні аспекти його формування [1, с. 3].

До негативних факторів, які впливають на стан здоров'я старшокласників відносяться: 1) погіршенням екологічної ситуації; 2) розповсюдження здоров'яруйнівних стереотипів поведінки; 3) зниженням доступності до якісних медичних послуг; 4) здоров'явитратність сучасної системи освіти [4, с. 102]. У зв'язку з цим, освітяни і науковці розробляють, впроваджують та коригують трьохрічну систему профільної середньої освіти (третій рівень повної загальної середньої освіти). Сутність завдань, які потрібно вирішувати знаходиться у межах допустимих навантажень та рівнів компенсаторних механізмів, спрямованих на відновлення здоров'я витраченого старшокласниками в умовах як академічно (поглибленого вивчення обраних предметів), так і професійно (поєднання змісту освіти та професійно орієнтованого підходу) спрямованої освіти.

У сучасних швидкозмінних умовах життя у зв'язку із динамікою проблем особистісного та суспільного характеру спостерігається відхід на другий план процесу гармонізації психологічної сфери старшокласників засобом організації їх здорового способу життя. Помилково, часто-густо, її формування віддається на відкуп самоорганізації, а також родині з її різними можливостями ресурсного та розумового характеру. Один із засобів поетапного підвищення рівня сформованості ключових компетентностей, які забезпечують успішність життя та результативність діяльності особистості старшокласника є компетентнісний підхід.

У процесі розроблення стратегії здорового способу життя старшокласників враховуються зміст освіти та вимоги до знань про основи здоров'я і фізичної культури, які відображені у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти. У зв'язку з цим, вирішення завдань покращення здоров'я старшокласників має відбуватися шляхом: 1) поглиблення знань про власне здоров'я та здоровий спосіб життя, фізичний розвиток, безпечну поведінку, фізичну культуру, взаємозв'язок організму з навколишнім природним середовищем; 2) формування знань про здоровий і безпечний спосіб життя; 3) підвищення рівня рухової активності; 4) удосконалення життєво необхідних умінь та навичок, вміння використовувати їх у навчальній та повсякденній діяльності; 5) створення мотивації щодо дбайливого ставлення до власного здоров'я, занять фізичною культурою, вдосконалення фізичної, соціальної, психічної і духовної складових здоров'я; 6) розширення функціональних можливостей організму шляхом цілеспрямованого розвитку природних здібностей, основних фізичних якостей; 7) підготовки до забезпечення власної безпеки та безпеки інших у надзвичайних ситуаціях. Ці засади доцільно враховувати підручникотворенні на теоретичному, методологічному, методичному та технологічному рівнях.

Вирішення окресленої проблеми знаходиться у межах розуміння сутності старшокласника, наявності природних ресурсів для формування його життєдайної енергії природного характеру та її раціональному використанні. Розвиток старшокласників відбувається на підґрунті здорового способу життя і є вічною проблемою, оскільки в процесі його еволюції відбувається зміна станів природного, особистісного та суспільного характеру [5, с. 270]. На ряду з прогнозованими змінами в природі та людині відбуваються й не прогнозовані, а значить завдання, які потрібно вирішувати, знаходяться у різних вимірах: 1) соціум; 2) впливу людини на природу; 3) способів пізнання світу та себе.

Старшокласники мають навчитися розробляти індивідуальний план розвитку на основі знань про: 1) особливості роботи внутрішніх органів; 2) загальні принципи та рекомендовані схеми харчування, яке складається із лужних та кислотних продуктів; 3) комплекс допустимих психофізіологічних навантажень, які забезпечують динаміку неперервного розвитку; 4) комплекс оздоровчо-профілактичних заходів з метою підтримки основних показників роботи організму у визначених медициною межах тощо.

У цьому контексті перед територіальними освітніми інституціями системи загальної середньої освіти постає завдання створення культури та цивілізації шляхом проектування нової реальності, яка забезпечуватиме поступ в умовах конкурентного швидкозмінного середовища. Зазначимо, що процес проектування та системного коригування поліваріантних концепцій розвитку старшокласників у гармонії з територіальною громадою та природою ускладнюється устроєм їх внутрішнього світу, структуруванням громади з певними характерними для них відносинами й сукупностями зв'язків та форм природи [3, с. 37].

Висновки: 1) організація здорового способу життя старшокласників передбачає гармонізацію їх психологічної сфери та напрацювання ресурсів для функціонування організму;

2) динаміка результативної складової процесу забезпечується підвищенням рівня здоров'язбережувальної компетентності; 3) реалізація стратегії здорового способу життя відбувається шляхом засвоєння змісту освіти, спрямованого на формування у старшокласників компетентності з основ здоров'я та фізичної культури.

Ключові слова: здоров'я; особистість; компетентності; психологічна сфера; соціалізація.

Список літератури

1. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. – Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. – 488 с.
2. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2020 років / Електронний ресурс: <https://moz.gov.ua/uploads/0/691-strategiya.pdf>
3. Піддячий В. М. Естетичні засади професійного саморозвитку майбутнього педагога [Рукопис] : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Піддячий Володимир Миколайович; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ, 2016. – 279 с.
4. Піддячий М. І. Навчально-виховний процес профільної школи: соціально-професійне спрямування / М. І. Піддячий // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2014. – Вип. 17. – С. 98-105.
5. Піддячий М. І. Сутність формування компетентностей старшокласників / Реалізація компетентісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.), м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; / ред. кол.: Топузов О. М., Горошкіна О. М. (гол. ред.), Доротюк В. І., Чудакова В. П. Київ : Пед. думка, 2019. 484 с. – С. 269-272.

Полонська Т. К.,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник,

старший науковий співробітник відділу навчання іноземних мов,

Інститут педагогіки НАПН України,

м. Київ, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ЗДОРОВ'Я І БЕЗПЕКА» У ПІДРУЧНИКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 5–6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

Компетентнісний підхід, один із шляхів оновлення та модернізації вітчизняної освіти, передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетентностей особистості, сприяє формуванню здатності учня/учениці самостійно розв'язувати життєві проблеми різної складності на основі отриманих знань і власного досвіду, а також критично мислити, уміти адаптуватися до умов сучасного мінливого світу.

Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення й навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору і самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Засобом інтеграції ключових і предметних компетентностей є інтегровані (наскрізні) змістові лінії. У програмах з іноземних мов для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) [1] вирізняють чотири інтегровані змістові лінії (ІЗЛ): 1) «Екологічна безпека та сталий